

Box 45184, 104 30 Stockholm
Telefon 010-788 50 00 • registrator@ivo.se
www.ivo.se • Org.nr 202100-6537

Avdelning mitt
Jennie Larsson

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Ds 2024:26 Ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem och LVM-hem – slutredovisning angående frågor om Statens institutionsstyrelses särskilda befogenheter

Ert dnr S2024/01907

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tillstyrker utredningens förslag. IVO lämnar synpunkter på förslagen i den mån de berör myndighetens verksamhet och tillsynsuppdrag, att arbeta för att barn, unga och vuxna på SiS-hemmen får vård och omsorg som är säker och har god kvalitet.

Statens institutionsstyrelse (SiS) har ett komplext och mångfacetterat uppdrag och IVO är positiv till intentionerna med förslagen, att säkerställa en trygg och säker miljö inom SiS. IVO anser att utredningens förslag medför ett tydligt rättsligt ramverk för de tvångsåtgärder som föreslås. Ett sådant regelverk möjliggör för IVO att granska att den vård som ges vid SiS-hemmen är av god kvalitet och rättssäker. Av stor vikt för rättssäkerheten och tillsynen av SiS verksamhet är emellertid att dokumentationen är korrekt och återger faktiska ställningstaganden avseende exempelvis proportionalitet och bedömningar av barnets bästa (jfr. 11 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL). Det är särskilt viktigt vid användandet av särskilda befogenheter då det är fråga om begränsningar i enskildas fri- och rättigheter.

5 Avskildhet av ordnings- och säkerhetsskäl

IVO tillstyrker förslaget men vill framhålla vikten av att tvångsåtgärden inte används för att kompensera för resursbrister.

IVO har i tillsynen erfarit att barn och unga uttryckt att vistelsen på ungdomshemmet präglas av avsaknad av meningsfulla aktiviteter dagtid och erfarenheter av att ”bara bli förvarad” vilket kan öka risken för bråk, psykisk ohälsa och annan negativ påverkan. IVO har i tillsynen funnit återkommande brister i bemanningen på SiS och mot bakgrund av detta menar IVO att tvångsåtgärden, trots vad som anges i utredningen, kan komma att användas för att kompensera för resursbrister.

10 Övriga frågor

10.3 En underrättelseskyldighet för Statens institutionsstyrelse avseende beslut om tvångsåtgärder

IVO ser positivt på att det införs en skyldighet för SiS att underrätta IVO om beslut om tvångsåtgärder och att underrättelserna sker på en aggregerad nivå.

IVO beaktar att SiS har fått, och nu föreslås få ytterligare, utökade särskilda befogenheter och att barn, unga och intagna på särskilda ungdomshem och LVM-hem (hem enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM) kan ha svårt att hävda sina rättigheter och informera IVO om missförhållanden. IVO delar utredningens bedömning att tillsynen får anses vara av central betydelse för rättssäkerheten för dem som vårdas på sådana hem.

IVO delar utredningens uppfattning att underrättelser om enskilda beslut inte bör ske. Underrättelser, som sker på en aggregerad nivå tjänar till att ge myndigheten underlag för att bättre kunna följa användningen av åtgärderna, att om nödvändigt kunna vidta lämpliga åtgärder samt att få en nationell överblick. Informationen kan utgöra underlag för riskanalyser och leda till att IVO kan genomföra en mer strategisk och effektiv tillsyn som är enhetlig över landet.

IVO ser också positivt på att myndigheten bemyndigas att meddela föreskrifter om hur underrättelseskyldigheten ska fullgöras. Detta utifrån möjligheten att styra informationen och få de uppgifter som behövs i tillsynen.

11 Åtgärder för att motverka eller begränsa risker för skadeverkningar

11.2 Åtgärder i syfte att motverka eller begränsa riskerna för att barn, unga och intagna tar skada

IVO anser att det bör utredas vidare om genomförandet av tvångsåtgärder ska regleras närmare i författning. Av utredningen framgår att det övervägts att införa en gemensam bestämmelse som avser genomförandet av tvångsåtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU och LVM i syfte att minska risker för skadeverkningar för de som omfattas av åtgärderna. Det har också övervägts om det ska införas en skyldighet för SiS att vidta kompensatoriska åtgärder. Några författningsförslag har emellertid inte förts fram.

IVO anser att en reglering genom lag eller förordning i större utsträckning skulle tillvarata utsatta personers rättigheter samt ge IVO ett tydligare rättsligt ramverk att granska huruvida den vård som ges vid SiS-hemmen är av god kvalitet och rättssäker.

15 Förslagets konsekvenser

IVO är av uppfattningen att den föreslagna regleringen, som medger en rad tvångsåtgärder på SiS och underrättelseskyldighet för SiS till IVO, kan medföra ett

ökat behov av tillsyn inom området. IVO:s tillsynsverksamhet kan därmed komma att behöva förstärkas. IVO konstaterar att förslagen även kan medföra behov av teknisk utveckling för en digital hantering av underrättelserna till myndigheten. IVO bör därmed medges ökade anslag för det fall att förslagen genomförs.

15.11 Avslutande kommentarer och behovet av uppföljning av lagstiftningen

Den nya regleringen medför befogenheter som kan antas komma att påverka vardagen och upplevelsen av vården för barn, unga och intagna på särskilda ungdomshem och LVM-hem. IVO anser därför, i likhet med utredningen, att de utökade särskilda befogenheterna bör följas upp för att undersöka om regleringen fått avsedd effekt vad gäller trygghet och säkerhet och hur den påverkat möjligheterna till en god vård.

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektören Tommy Hansen. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Karin Lewin, avdelningscheferna Peder Carlsson och Patrick Barringer samt enhetschefen Helene Klackenbergringrao deltagit. Inspektören Jennie Larsson har varit föredragande.

Beslutet har godkänts elektroniskt den 23 januari 2025.